

UDK

UDC

910:378.4 (497.12) "1975"

DELO INŠTITUTA ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE V LJUBLJANI V LETU 1975

Vladimir K l e m e n č i č *

Inštitut za geografijo pri Univerzi v Ljubljani je tudi v preteklem letu izvajal naloge iz skupnega srednjeročnega programa, ki so si ga zastavile vse slovenske geografske raziskovalne in pedagoško-raziskovalne ustanove. Veliko truda je bilo vložnega v izvedbo tistih nalog, ki so jih od geografije terjale reforme na področju raziskovalnega in visokošolskega pedagoškega dela. V raziskovalnem delu so imele prednost tiste naloge, ki so se lotevale prostorskih družbenih problemov in so bile nakazane že v osnutku programa srednjeročnega razvoja Slovenije, a so terjale na geografskem področju ustrezno teoretično in metodološko izpolnitev izhodišč o regionalno-geografskem proučevanju.

Pri izvajanju programa je bilo v ospredju pet projektov:

1. priprava Nacionalnega atlasa Slovenije,
2. problemi obmejnih regij,
3. sodobni socialno-geografski problemi Slovenije,
4. geografski problemi okolja,
5. geografska dokumentacijska (INDOK) in muzejska dejavnost.

Delo na pripravi Nacionalnega atlasa Slovenije je v tem letu že tako napredovalo, da bo v naslednjem letu že izšla prva skupina tiskanih kart.

Za projekt »obmejne regije« so bile v tem letu izdelane prve teoretične zasnove in metodološka izhodišča za opredelitev tipa obmejne regije kot posebnega regionalnega geografskega fenomena. Opravljeni sta bili sondni raziskavi obmejnih nerazvitih območij in sicer ena v Zgornjem Posočju, druga pa na panonskem obmejnem in narodnostno mešanem območju Prekmurja. V zvezi s tem projektom smo opravili še nekaj manjših raziskav v zamejski Sloveniji.

S socialno-geografskimi raziskavami Slovenije smo izpopolnjevali metodologijo in teorijo ruralnega in transnacionalnega planiranja. Proučevanja so bila zasnovana na ugotavljanju prostorskih učinkov medsebojne povezanosti človekovih dejavnosti: prometa, oskrbe, potrošnje, izobraževanja in zdravstva, zaposlovanja, oblikovanja življenjskega prostora, vse to glede na poselitev in izkoriščanje zemlje v kmetijske in nekmetijske namene.

* Dr., redni univ. prof. in direktor Inštituta za geografijo Univerze v Ljubljani, Aškerčeva 12, 61000 Ljubljana, YU.

Inštitut se je v tem letu s svojimi prvimi raziskavami o problemih človekovega okolja vključil v tovrstni interdisciplinarni slovenski projekt. Opravil je raziskavo o »črnih gradnjah« v Sloveniji ter pričel z raziskavami okolja na obmorskem Koprskem in na celjskem območju. Na osnovi teh raziskav ter pregleda dosedanjih inštitutskih raziskav v zadnjem desetletju na področju mestne in podeželske pokrajine v Sloveniji bo inštitut v naslednjih dveh letih lahko podrobneje opredelil naloge geografije na področju človekovega okolja. Svoje delo je tudi povezal z delovno skupino in projektom »Človekovo okolje«, ki ga vodijo v okviru SEV.

Zaradi vse večjih potreb po informacijah o izsledkih slovenske geografije tako s strani geografov, študentov geografije ter negeografskih institucij ter drugih posameznikov je inštitut v tem letu pričel z reorganizacijo dokumentacijsko-informativne službe. Dokumentacijska služba je pripravljala geografsko bibliografijo za leto 1973—1974, kartoteko vseh po vojni diplomiranih geografov v Sloveniji ter bibliografijo vseh geografov raziskovalcev. V letu 1975 je posredovala več kot 3500 informacij v pisni in ustni obliki. Upravnim in družbenopolitičnim organom ter gospodarski zbornici SRS je inštitut posredoval 60 bolj ali manj obsežnih strokovnih informacij o aktualnih problemih manj razvitih slovenskih območij, obmejnih območij Slovenije, območij v zamejski Sloveniji ter narodnostno mešanih območij v SR Sloveniji. Informacije o teh problemih je posredoval tudi širši javnosti prek tiska, radia in televizije.

O sodobnih problemih manj razvitih obmejnih območij in o metodologiji proučevanja le-teh so inštitutski sodelavci poročali na zborovanju slovenskih geografov v Bovcu. Na posebnem posvetu s predstavniki občine Tolmin pa so prikazali tudi rezultate proučevanj gorskega zgornje-soškega prostora.

Inštitutski sodelavci so se udeležili z referati tudi nemško-jugoslovenskega simpozija (sodelavcev inštituta univerze v Frankfurtu), ki je bil od 8.—12. oktobra v Ljubljani in Mariboru, ter slovensko-slovaškega geografskega simpozija v Mariboru (11.—14. decembra 1975), ki ga je pripravil inštitut skupaj z oddelkom za geografijo mariborske univerze.

V tem letu je inštitut pripravil izven svojih prostorov štiri večje razstave: razstavo o Zgornjem Posočju v Bovcu, razstavo kart o zamejski Sloveniji na seminarju učiteljev srednjih šol v Škofji Loki, tematsko razstavo na simpoziju »Geografija turizma in regionalno prostorsko planiranje« ter razstavo kart o Nacionalnem atlasu Slovenije. Razstave si je ogledalo okoli 2500 obiskovalcev, od tega je bilo 400 obiskovalcev iz inozemstva.

Inštitut je v tem letu razširil krog zunanjih sodelavcev na 15 stalnih in okoli 20 občasnih zunanjih sodelavcev, kar mu je omogočilo povečati obseg opravljenega dela. Zaključil je delo na dvanajstih raziskovalnih nalogah. Sodelavci so posredovali rezultate svojega dela v slovenskem revialnem tisku (26 objav), v jugoslovanskem (10) in inozemskih časopisih (3 prispevki). Da bi pospešili izoblikovanje ustrezno specializiranih raziskovalnih delavcev in rast mladega raziskovalnega naraščaja smo

v tem letu poglobili in razširili oblike sodelovanja z jugoslovanskimi in inozemskimi geografskimi institucijami.

Na inštitutu je bil sedež komisije za raziskovalno delo Zveze geografskih društev Jugoslavije. Glede na program te komisije je inštitut organiziral v Ljubljani jugoslovanski simpozij »Geografija turizma«, kjer so z referati sodelovali trije inštitutski sodelavci. Na jugoslovansko-poljskem geografskem seminarju, ki je bil v Ohridu, so prav tako z referati sodelovali trije inštitutski sodelavci, inštitut pa je bil soorganizator te mednarodne prireditve. Dva inštitutska sodelavca sta sodelovala z referatom na zasedanju komisije za izrabo zemlje pri Mednarodni geografski uniji v Parizu, eden inštitutski sodelavec pa je imel pet predavanj na raznih univerzitetnih centrih v ZR Nemčiji.

Inštitut je spremljal razvoj teoretičnih in metodoloških dosežkov, ki so povezani z družbeno aktualno geografsko problematiko slovenskega prostora, in razvijal različne oblike medinštitutskega sodelovanja z geografskimi institucijami v tujini. Tako se je povezal glede problemov ruralnega planiranja in planiranja izrabe zemlje z geografskim inštitutom poljske akademije v Warszawi in geografskim inštitutom madžarske akademije v Budimpešti. V zvezi s teoretičnimi problemi socialne geografije, transnacionalnega regionalnega planiranja ter sodobnimi problemi v alpskem prostoru in prostorsko funkcijo rekreacije prebivalstva pa je sodeloval z gospodarsko-geografskim inštitutom univerze v Münchenu, v zvezi s problemi analize posameznih regionalnih elementov, kot so na primer zdomstvo, izobraževanje, zdravstvo, oskrba, pa je imel stike z geografskim inštitutom v Amsterdamu, Lundu, Frankfurtu in Münchenu ter s številnimi drugimi geografskimi raziskovalci v inozemstvu. Inštitut je bil v stalnem stiku z geografskim inštitutom fakultete za jezike in literaturo v Vidmu, z inštitutom za mednarodno sociologijo v Gorici, s slovenskim znanstvenim inštitutom v Celovcu in Trstu. V ospredju so bila proučevanja obmejnih regij in regionalno-politične in regionalnogospodarske povezanosti obmejnega prostora Slovenije z obmejnimi prostorom sosednjih držav prek odprte meje.

V tem letu so bili v inštitutu na večmesečnem strokovnem izpopolnjevanju trije gostje iz tujine; na enoletnem strokovnem izpopolnjevanju je bil doktorant iz Bergena na Norveškem, na sedemmesečnem izpopolnjevanju univerzitetni profesor geografije iz Velike Britanije, na šestmesečnem študijskem izpopolnjevanju pa doktorantka iz ZDA. Na krajših strokovnih obiskih konsultacijske narave so bili štirje geografi iz Poljske ter eden iz ZDA.

Sodelavci inštituta za geografijo so bili na strokovnem izpopolnjevanju v inozemstvu skupaj 190 dni: ena sodelavka je bila 90 dni na študijskem izpopolnjevanju v Lundu na Švedskem, ena sodelavka mesec dni v ČSSR, štirje sodelavci pa so bili po nekaj tednov na Poljskem. Po dva sodelavca inštituta sta se udeležila posvetovanja o manjšinskem šolstvu v Trstu ter Koroških kulturnih dni v Celovcu, eden je bil v Skopju na simpoziju »Turizem v glavnih mestih SFR J«, drugi pa na proslavi 25-letnice geografskega društva v Skopju.

Svojo pedagoško funkcijo je inštitut opravljal z vključevanjem magistrskih del v raziskovalni program inštituta. V raziskovalno delo je prišel tudi 20 študentov geografije, ki so v tem letu opravili delo za okoli pet polno zaposlenih raziskovalnih sodelavcev.

En zunanji sodelavec je z uspešno opravljeno raziskavo dosegel stopnjo magistra geografskih znanosti.

V okviru organizacije »Znanost mladini« je inštitut organiziral mednarodni mladinski socialnogeografski raziskovalni tabor na narodnostno mešanem ozemlju v Prekmurju, ki se ga je udeležilo skupaj 30 srednješolcev iz zamejske Slovenije v Italiji in Avstriji ter slovenski dijaki in dijaki madžarske narodnosti iz SR Slovenije.

Po programu komiteja za vzgojo in izobraževanje SRS je inštitut izvedel tri strokovne ekskurzije po Sloveniji in Jugoslaviji za slovenske učitelje iz Porabja in za maturante slovenskih srednjih šol iz Trsta ter za maturante slovenske gimnazije v Celovcu.

THE WORK OF THE INSTITUTE OF GEOGRAPHY (UNIVERSITY OF LJUBLJANA) DURING THE YEAR 1975

Vladimir K l e m e n č i č

(Summary)

In the past year the Institute of Geography has carried on its work and research projects within the framework of the following five areas of activity: 1) the National Atlas of Slovenia; 2) problems of the border regions (underdeveloped border regions — nationally mixed border regions); 3) current socio-geographic problems of Slovenia; 4) geographical problems of the environment; 5) geographical documentation and museum activity. For the National Atlas of Slovenia over half of the maps have now been prepared, whereas within the framework of the problems of the border region and of the current socio-geographic problems of Slovenia probe investigations for purposes of defining the problems and the concept of further research work were made on the territory of the border Alpine region in the Upper Soča Valley along the Yugoslav-Italian border and on the nationally mixed border area in the sub-pannonian Prekmurje along the Yugoslav-Hungarian border. Members of the Institute published the results of their work in 39 articles and reports, 26 of them in Slovene, 10 in Yugoslav, and 3 in foreign periodical literature. With its work during the year 1975 the Institute has carried on its work in cooperation with most of the Yugoslav geographic institutions and with ten geographic institutions abroad (in Czechoslovakia, Hungary, West Germany, Poland, Italy, Holland, France, Sweden). During this year the Institute has strengthened its contacts with the Subcommission for Man's Environment at the SEV. On several-month study at the Institute were three specialists from Great Britain, Norway and the U.S.A., whereas shorter visits to the Institute were paid by four geographers from Poland and one from the U.S.A. The Institute's documentation service has provided about 3500 items of information, whereas the museum exhibitions were visited by ca. 2500 visitors, of which ca. 400 were from abroad.